

שעור מורה מוריננו הרב יהודה גנס שליט"א שבת בחוקותי תשע"ו:

בדין אין קידוש אלא במקום סעודה

- א. הלכה פסוקה שאין קידוש אלא במקום סעודה, והמקדש במקום אחד וסעד במקום אחר לא יצא ידי חובת קידוש¹.
- ב. אולם באופן שקידוש ויצא מביתו, ושוב חזר לביתו וסעד שם, נחלקו האחרונים האם יצא ידי חובתו, שדעת שיירי כנסת הגדולה שיצא ידי חובתו [כיון דסוף סוף סעד במקום שקידוש], ומאידך לדעת הנחלת צבי ועוד אחרונים לא יצא ידי חובתו, משום שלדעתם דין קידוש במקום סעודה כדין שינוי מקום לענין ברכה, שלכן כל שיצא ממקומו בין הקידוש לסעודה חייב לקדש שוב².
- ג. ודעת המקילים בזה צ"ע לכאורה, שהרי דין קידוש במקום סעודה חמור מדין שינוי מקום, דלגבי שינוי מקום י"א שאינו אלא מבית לבית ולא מחדר לחדר באותו בית³, ואילו לגבי קידוש במקום סעודה לכו"ע המקדש בחדר זה וסעד בחדר אחר לא יצא ידי חובתו, [וי"א שאף אם שינה מקומו מפינה לפינה באותו חדר לא יצא יד"ח], ומדוע לגבי יצא ממקומו חמור לשיטתם דין שינוי מקום מדין קידוש במקום סעודה.
- ד. אלא דבאמת פשוט שאין כאן קושיה כלל, שאף שהגדרת מקום לגבי קידוש במקום סעודה חמורה מהגדרת דין מקום לגבי שינוי מקום, מ"מ סוברים בעלי דעה זו, שיסוד דין קידוש במקום סעודה הוא לקדש ולסעוד באותו מקום⁴, אולם לא נאמר שאין להפסיק ביניהם, משא"כ לגבי שינוי מקום שההלכה היא שכל שהפסיק באמצע אכילתו מתחייב שוב בברכה, ולכן מכיון ששינוי מקום מפסיק את אכילתו, מה לי אכל במקום אחר מה לי חזר למקומו הראשון.
- ה. ויוצא א"כ שביאור המחלוקת בין האחרונים הנ"ל [האם מי שקידוש ויצא מביתו בין הקידוש לסעודה חייב לקדש שוב] היא, האם ההלכה ש"אין קידוש אלא במקום סעודה" היא הלכה לא להפסיק בין הקידוש לסעודה, או שלא נאמר אלא לקדש ולאכול באותו מקום, ולא איכפת לנו במה שהפסיק בין הקידוש לסעודה.
- ו. ונראה לכאור' ששורש המחלוקת היא בטעם הדין ש"אין קידוש אלא במקום סעודה". דהנה ברשב"ם⁵ כתב ב' דרכים מדוע "אין קידוש אלא במקום סעודה", או משום דכתיב "וקראת לשבת עונג" - במקום שאתה קורא לשבת שם תהא עונג, או משום שסברא היא שיש לקדש על היין שבשעת הסעודה שהוא חשוב.
- ז. ומסתבר שב' הטעמים שהזכיר הרשב"ם נחלקו האם יסוד הדין הוא דין בסעודת שבת שצריכה להיות במקום הקידוש [שאז ניכר שסעודתו היא לשם סעודת שבת], או שהוא דין ביין הקידוש

¹ וכמבואר בגמ' ריש פרק ערבי פסחים ובטושו"ע או"ח סימן רע"ג. ונחלקו הראשונים [הרא"ש עם רבינו יונה] האם דין זה הוא מן התורה או מדרבנן, [עיין רא"ש פרק ע"פ סימן ה'].

² עיין ביאור הלכה סימן רע"ג סעיף ג' שהאריך בבירור שיטות האחרונים בזה.

³ וכמבואר בסי' קע"ח.

⁴ בבה"ל שם כתב סמך לשיטה זו, מהא דק"ל [לשיטת הרמ"א בסימן קע"ח] דבדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם אין דין שינוי מקום ד"לקיבעיה קמא הדר", וה"נ צריך לחזור למקומו דאל"כ לא יצא ידי קידוש, עיי"ש.

ונראה ברור שאין כוונתו לבאר את דברי שכנה"ג, שהשנכה"ג כתב את דבריו לכו"ע, ואף לדעת השו"ע, וכמבואר בדבריו, אלא דכתב הבה"ל סברא נוספת להקל בזה.

[ובעיקר הסברא קצ"ע, דבשלמא לגבי דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם חייב לחזור למקומו בכל אופן כדי לברך שם, אולם כאן אם נפסוק דהוי הפסק לא יצטרך לחזור למקומו, ועייין].

⁵ פסחים דף ק"א ד"ה אף.

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

שהיין צריך להיות יין שבא בתוך סעודת שבת, שאז שתייתו היא חשובה, ולא יין ששותה בפני עצמו.

ח. ומעתה נראה לכאור', שגם מחלו' האחרונים הנ"ל תלויה בנידון הנ"ל, שם יסוד הדין הוא לסעוד במקום הקידוש, כל שסעד שם יצא ידי חובתו, ולא איכפת לן שיצא בינתיים לחוץ, אולם אם צריך "יין שבשעת הסעודה", כל שיצא לחוץ הרי אין היין יין שבתוך הסעודה [וכשם שלגבי שינוי מקום כל שיצא הופסקה סעודתו].

ט. עוד מצינו שנחלקו הראשונים⁶ בדין אדם שסעד מבעוד יום וקידש עליו היום ופסק סעודתו וקידש, האם חייב לאכול אחר הקידוש או לא, שי"א שאם לא סעד בשבת לא יצא ידי חובתו שהרי לא קידש במקום סעודה, וי"א שמכיון שסעד בחול ובסיום סעודתו קידש יצא ידי קידוש, שהרי קידש בסיום הסעודה [אף שהסעודה היתה סעודת חול].

י. ונראה שגם מחלוקת זו תלויה בנידון הנ"ל, שאם שורש הדין ש"אין קידוש אלא במקום סעודה" הוא שסעודת השבת חייבת להיות במקום הקידוש פשוט א"כ שלא הועיל כלום במה שסעד ביום חול, אולם אם שורש הדין הוא שייך הקידוש צריך להיות יין חשוב הבא בתוך הסעודה, א"כ מה בכך שהיין בא עם סעודת חול, סוף סוף הוא יין חשוב.⁷

יא. והנה למנהג אשכנז שנוטלים ידים קודם קידוש ומסמיכים הקידוש לסעודה, יוצאים ידי קידוש במקום סעודה ללא חשש לכל הדיעות.

יב. אולם לנוהגים ליטול ידים בין הקידוש לסעודה, ובהרבה בתים צריך לצאת לחדר אחר ליטול ידים, צ"ב איך יוצאים בזה⁸ לסוברים שאסור אף לצאת מהחדר בין הקידוש לסעודה.⁹

יג. ויתכן שסומכים על כך, שמכיון שבדעתם לחזור לחדר אין זה הפסק, וכשם שמותר לקדש בחדר אחד ע"מ לאכול בחדר אחר כל שב' החדרים תחת קורת גג אחד, ועיין בהערה שיש לדון בהיתר זה¹⁰.

יד. עוד יתכן¹¹ שסומכים על כך שמקצת מן הסועדים נשארים בחדר בו קידשו, די"ל דכשם שמצינו לגבי שינוי מקום שכל שהניח מקצת חברים לא הוי שינוי מקום, ה"ה שתועיל עיצה זו לגבי קידוש במקום סעודה¹², ועיין.

⁶ יעוין סימן רע"א סעיף ו' בב"י ובהגהות הרמ"א שהביאו את השיטות השונות בזה.

⁷ והנה במ"ב [סי' רע"א שעה"צ ס"ק ל"ט] כתב דדעת הר"ן להקל בזה, וצ"ב דהר"ן לא איירי אלא לרבי יוסי שמתיר לגמור סעודתו בשבת ואז לקדש, ונמצא שסוף סוף סעד בשבת, ומנלן דיקל הר"ן אף בסעד בחול. [בפרט שהר"ן כתב שהמקור לדין אין קידוש אלא במקום"ס הוא מהא דזקאת לשבת עונג], וצע"ג.

⁸ ואמנם לענין דיעבד כבר כתב במ"ב שיצא ידי חובה, בפרט כשיצא לצורך הסעודה, אולם כתב שם שלכתחילה יזהר מאוד לא לצאת בכלל.

⁹ וכידוע החמירו החפץ חיים והחזון איש מה"ט שביאו מים לחדר בו סועדים עבור נט"י לכל המסובים, וכמו שכתב בספר ארחות רבינו חלק א' עמוד קי"ב. [אולם מנהג העולם להקל בזה, וזה דבר קשה לעמוד בו בהרבה בתים].

¹⁰ דהנה מלבד שכבר כתב בבה"ל [רע"ג א' ד"ה וכן עיקר] שאין היתר זה מוסכם על כל הפוסקים, יש עוד לדון, די"ל דאין דעתו מועילה אלא לענין לקדש במקום אחד ולאכול במקום אחר, שאז מחמת דעתו אמר' שכל הבית נקרא כמקום אחד, וכל הבית הוא מקום סעודתו, אולם אם אין בדעתו לאכול אלא במקום שקידש מנלן דתועיל דעתו לצאת ולחזור, וצ"ע.

[כעין זה יש להסתפק לענין שינוי מקום, וכמדומה דנהגו להקל בזה, וצ"ע].
ומנהגת הגדולים הנ"ל מוכח לכאור' דס"ל דלא מהני עיצה זו, אולם כתבו בשם הח"ח שחשש שמא לא יכוונו בני הבית לזה, וצ"ב.

¹¹ לזה העירני הגרי"ש בלוי שליט"א.

¹² מהנהגת הגדולים הנ"ל מוכח לכאור' דלא ס"ל הכי, וצ"ע.